

2. 9. 2005

ID: 35664

Dopravní nehoda a škoda

Pro závěr, nakolik se při dopravní nehodě na vzniku škody podílelo i jednání samotného poškozeného, nelze vycházet jen ze srovnání obecného rozsahu povinností ukládaných pravidly silničního provozu jednotlivým účastníkům ani z porovnání počtu porušených povinností na straně škůdce a na straně poškozeného v konkrétní situaci. Rozhodující je posouzení, nakolik se na škodlivém výsledku podílely jednotlivé příčiny na obou stranách, a z hlediska porušení právní povinnosti škůdcem a poškozeným je podstatné zejména to, o jak významné povinnosti šlo, jak závažné bylo jejich porušení a jaký vliv mělo na vznik škody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 1264/2002, ze dne 18.12.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně zdravotní pojišťovny ČR, zastoupené advokátkou, proti žalovaným 1) Č. k. p., zastoupené Č. p. a. s., a 2) P. C., o 217.330,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 17 C 11/2000, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 15. ledna 2002, č. j. 40 Co 1010/2000-40, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 15. ledna 2002, č. j. 40 Co 1010/2000-40, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Šumperku rozsudkem ze dne 28. 4. 2000, č. j. 17 C 11/2000-21, uložil žalovaným, aby zaplatili žalobkyni společně a nerozdílně částku 108.665,- Kč s příslušenstvím, ohledně dalších 108.665,- Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení a o povinnosti žalovaných zaplatit soudní poplatek. Vyšel ze zjištění, že pravomocným trestním příkazem Okresního soudu v Šumperku ze dne 20. 6. 1997, č. j. 1 T 73/97-118, byl žalovaný 2) odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku nepodmíněně a k zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 5 let pro trestné činy ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zákona a neposkytnutí pomoci podle § 208 tr. zákona, jichž se dopustil tím, že dne 16. 6. 1996 kolem druhé hodiny ranní na silnici č. II/369 mezi obcemi B. a R., po předchozím požití alkoholických nápojů, jako řidič motorového vozidla Citroën BX, SPZ ..., nepřizpůsobil rychlost jízdy svým schopnostem, nevěnoval se plně řízení a situaci v silničním provozu a ve svém jízdním pruhu přešel chodce D. M. ležícího na vozovce (podélně s její osou), kterého zachytil podvozkovou částí mezi levými a pravými koly vozidla a který při střetu utrpěl četná těžká zranění, jenž si vyžádala léčení s hospitalizací v nemocnici do konce roku 1997. V době střetu měl žalovaný 2) nejméně 0,92 g/kg alkoholu v krvi a z místa nehody ujel, aniž by přejetému chodci poskytl potřebnou pomoc, ač tak mohl učinit bez nebezpečí pro sebe nebo pro jiného. Léčba zraněného D. M. si v době od 16. 6. 1996 do konce roku 1997 vyžádala náklady ve výši 437.993,- Kč, které příslušným zdravotnickým zařízením proplatila žalobkyně, jíž žalovaná 1) mimo soudní řízení uhradila z titulu pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou žalovaným 2) částku 217.331,- Kč (tj. 50 %) s odkazem na spoluzavinění poškozeného D. M. Soud prvního stupně dovodil, že žalovaný 2) odpovídá za škodu podle § 420a obč. zák., přičemž i s přihlédnutím ke znaleckému posudku Ing. I. K., znalce v oboru doprava, ekonomika, strojírenství, autoopravárenství, odvětví mechanismus silničních dopravních nehod, vypracovanému v trestním řízení, je zřejmé, že jako řidič vozidla měl možnost při pozorné jízdě rozpoznat ležícího chodce na silnici a zabránit úhybným manévrem jeho přejetí; mohl tedy odvrátit nehodu a zároveň musel zaregistrovat, že ke střetu vozidla s chodcem došlo. Žalovaný 2) porušil pravidla silničního provozu, konkrétně ustanovení § 5 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), b) vyhlášky č. 99/1989 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu). Na vzniku škody se však ve smyslu ustanovení § 441 obč. zák. podílel i poškozený D. M. tím, že pod vlivem alkoholu (1,89 g/kg těsně po nehodě) ležel v pravém jízdním pruhu komunikace (ve směru jízdy vozidla) a vytvářel tak řidičům jedoucím po silnici neočekávanou překážku - střetu s vozidlem mohl předejít pohybem na okraji silnice (při levém okraji vozovky) - a porušil tím ustanovení § 54 odst. 1 citované vyhlášky). „Vzhledem k významu porušené povinnosti“ dospěl soud k závěru, že na straně žalovaného 2) jako řidiče osobního automobilu, který měl více možností zabránit střetu vozidla s chodcem a porušil více povinností, je dána odpovědnost v rozsahu 75 %, zatímco poškozený D. M. se na dané dopravní nehodě podílel v rozsahu 25 %.

K odvolání žalované 1) Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 15. 1. 2002, č. j. 40 Co

1010/2000-40, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, jímž byla žalovaným uložena povinnost zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně částku 108.665,- Kč s příslušenstvím, změnil tak, že žalobu ohledně částky 108.655,- Kč zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkového zjištění soudu prvního stupně a doplnil jeho argumentaci k otázce aktivní legitimace žalobkyně o závěr, že její právo na náhradu nákladů, které uhradila za léčení poškozeného D. M. (svého pojištěnce), se opírá o přechod práva z poškozeného na žalobkyni podle speciálního právního předpisu, a to zákona č. [550/1991](#) Sb., a od 1. 4. 1997 zákona č. [48/1997](#) Sb. Věcná pasivní legitimace žalovaných je dána ustanovením § 9 odst. 2 vyhlášky č. [492/1991](#) Sb., odpovědnost žalovaného za způsobenou škodu pak ustanovením § 420 odst. 1 obč. zák. Odvolací soud však na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že míru spoluzavinění poškozeného lze vyjádřit rovným dílem. Žalovaný 2) jako řidič porušil povinnost věnovat se plně řízení vozidla a sledovat situaci v silničním provozu, nepožívat alkoholický nápoj během jízdy a neřídit vozidlo bezprostředně po požití alkoholického nápoje [§ 5 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), b) vyhlášky č. [99/1989](#) Sb.] a poškozený D. M. porušil nejen ustanovení § 54 odst. 1 této vyhlášky, podle nějž tam, kde není chodník nebo je neschůdný, chodí se po levé krajnici, a kde není krajnice nebo je-li neschůdná, chodí se co nejbližší při levém okraji vozovky, ale také ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky, které účastníkům silničního provozu stanoví povinnost chovat se ukázněně a ohleduplně, aby neohrozili bezpečnost a plynulost silničního provozu. Z obsahu citované vyhlášky podle odvolacího soudu vyplývá, že práva a povinnosti účastníků silničního provozu, tedy jak řidiče, tak i chodce, jsou stanoveny ve stejném rozsahu. Odvolací soud proto posoudil míru spoluzavinění poškozeného D. M. podle ustanovení § 441 obč. zák. v rozsahu 50 % ve vztahu k vzniklé škodě, což mělo za následek změnu rozsudku soudu prvního stupně a zamítnutí žaloby.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. [správně § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. ve znění účinném do 31. 12. 2000] tím, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle dovolatelky je i v případě aplikace ustanovení § 441 obč. zák. nutno přisvědčit závěru soudu prvního stupně, že žalovaný 2) jako řidič motorového vozidla měl více možností zabránit střetu vozidla s chodcem, když navíc porušil více povinností ukládaných zákonem než poškozený chodec; závěr odvolacího soudu, že práva a povinnosti účastníků silničního provozu (tedy jak řidiče, tak i chodce) jsou stanoveny ve stejném rozsahu, není podložen žádným právním předpisem. Dovolatelka má však především za to, že při aplikaci zákona č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění, který je speciálním zákonem ve vztahu k občanskému zákoníku, vůbec ustanovení § 441 obč. zák. o spoluzavinění poškozeného použít nelze. Žalobkyně zaplatila za poškozeného účastníka dopravní nehody náklady spojené s jeho léčením a má jako příslušná zdravotní pojišťovna, která vynaložila náklady na péči hrazenou ze zdravotního pojištění v důsledku zaviněného protiprávního jednání třetích osob vůči osobám zúčastněným na zdravotním pojištění, právo na náhradu škody, přičemž ustanovení § 55 odst. 1 zákona č. [48/1997](#) Sb. neobsahuje žádné ustanovení ohledně zavinění nebo spoluzavinění poškozeného. Vzhledem k tomu, že škoda vznikla při dopravní nehodě, plní místo škůdce žalovaná 1) podle vyhlášky č. [492/1991](#) Sb. (od 1. 1. 2000 nahrazené vyhláškou č. 205/1999 Sb) a možnost škodu neuhradit jí dává pouze ustanovení § 5 písm. e) této vyhlášky v případě nákladů léčebné péče vynaložených z důvodu škody na zdraví způsobené provozem motorového vozidla, jestliže nebyla zjištěna osoba odpovědná za způsobenou škodu nebo tyto náklady nehradí řidiči motorového vozidla, jehož provozem byla škoda způsobena; o žádný z těchto případů však v projednávané věci nejde. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Vzhledem k ustanovení části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů, (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001 - dále jen „o.s.ř.“). Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení - a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o.s.ř. dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o.s.ř., je opodstatněné.

Nesprávné právní posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř.], které žalobkyně uplatnila jako dovolací důvod, může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 20a odst. 1 věty první zákona č. [550/1991](#) Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, ve znění zákonů č. [592/1992](#) Sb., [10/1993](#) Sb., [15/1993](#) Sb., [161/1993](#) Sb., [161/1993](#) Sb., [324/1993](#) Sb., [241/1994](#) Sb., [59/1995](#) Sb., [160/1995](#) Sb., [149/1996](#) Sb. a nálezu Ústavního soudu č. [206/1996](#) Sb. (tj. ve znění účinném před 1. 4. 1997 - v době, kdy došlo k úrazu a části léčení poškozeného), příslušná zdravotní pojišťovna má právo na náhradu škody vůči třetím osobám, jestliže vynaložila náklady na péči plně nebo částečně hrazenou zdravotním pojištěním v důsledku jejich zaviněného protiprávního jednání vůči osobám účastným zdravotního pojištění.

Podle ustanovení § 55 odst. 1 věty první zákona č. [48/1997](#) Sb., o veřejném zdravotním pojištění, účinného od 1. 4. 1997 (tj. v době, kdy bylo dokončeno léčení poškozeného), příslušná zdravotní pojišťovna má právo na náhradu škody vůči třetím osobám, jestliže vynaložila náklady na péči hrazenou ze zdravotního pojištění v důsledku jejich zaviněného protiprávního jednání vůči osobám účastným zdravotního pojištění.

Podle úpravy vyplývající z obou citovaných předpisů se zdravotní péče osobám účastným zdravotního pojištění poskytuje zásadně bezplatně a pojištěný zdravotnickému zařízení platí pouze za ty zákonem vymezené výkony, které jsou poskytovány za plnou nebo částečnou úhradu. Za výkony zdravotní péče poskytované bez přímé finanční úhrady získává zdravotnické zařízení odpovídající úhradu od zdravotní pojišťovny, jejímž je pojištěncem a který na výdaje zdravotního pojištění přispívá platbami pojistného (zákon č. [592/1992](#) Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění předpisů pozdějších). Ustanovení § 20a odst. 1 věty první zákona č. [550/1991](#) Sb. a § 55 odst. 1 věty první zákona č. [48/1997](#) Sb. upravují právo zdravotní pojišťovny požadovat od třetí osoby, která jejímu pojištěnci zaviněně způsobila poškození na zdraví nebo smrt, náhradu nákladů vynaložených na jeho ošetření a léčení. Jde o právo na náhradu škody, vyplývající ze speciálního předpisu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 9. 1999, sp. zn. 2 Cdon 2079/97, publikovaný pod č. 30 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2002).

Zákonným předpokladem vzniku nároku zdravotní pojišťovny podle těchto ustanovení je, že pojišťovna uhradila ze zdravotního pojištění náklady na péči o svého pojištěnce, které vznikly jako důsledek zaviněného protiprávního jednání třetí osoby proti němu. Je třeba vycházet z toho, že povinnost zdravotní pojišťovny zaplatit svému smluvnímu zdravotnickému zařízení náklady péče poskytnuté jejímu pojištěnci je plněním její zákonné povinnosti (srov. § 13 zákona č. [550/1991](#) Sb. a § 17 zákona č. [48/1997](#) Sb.), která existuje bez ohledu na to, z jakého důvodu byla léčebná péče jejímu pojištěnci poskytnuta, zda šlo o léčení následků úrazu či jiného poškození zdraví způsobeného zaviněným protiprávním jednáním třetí osoby nebo následkem jiné události. Ustanovení § 20a odst. 1 věty první zákona č. [550/1991](#) Sb. § 55 odst. 1 věty první zákona č. [48/1997](#) Sb., která jsou ve vztahu k ustanovením občanského zákoníku o náhradě škody speciální normou, zakládají zdravotní pojišťovně specifické právo požadovat náhradu škody od třetích osob za náklady vynaložené na péči hrazenou zdravotním pojištěním, které vznikly v důsledku jejich zaviněného protiprávního jednání vůči osobám účastným zdravotního pojištění.

Na náhradu nákladů na zdravotní péči, které byly sice vynaloženy zdravotní pojišťovnou na péči o jejího pojištěnce, avšak nebyly zapříčiněny jednáním třetí osoby ve smyslu ustanovení § 20a odst. 1 věty první zákona č. [550/1991](#) Sb. (§ 55 odst. 1 věty první zákona č. [48/1997](#) Sb.), však zdravotní pojišťovna nárok nemá, neboť s takovou skutečností zákon její nárok vůči třetím osobám nespojuje. Znamená to, že třetí osoba odpovídá pojišťovně pouze v tom rozsahu, v jakém její zaviněné protiprávní jednání je v příčinné souvislosti s náklady vynaloženými na ošetření a léčení pojištěnce, jakožto následků jejího jednání. V rozsahu, v němž se na vzniku těchto nákladů podílely jiné okolnosti, popř. v jakém byl způsoben spoluzaviněním pojištěnce, třetí osoba za škodu podle § 20a odst. 1 věty první zákona č. [550/1991](#) Sb. (§ 55 odst. 1 věty první zákona č. [48/1997](#) Sb.) zdravotní pojišťovně neodpovídá, neboť zde není dána příčinná souvislost mezi vznikem škody a zaviněným jednáním třetí osoby.

Z uvedeného vyplývá, že i u nároku zdravotní pojišťovny proti třetím osobám na náhradu nákladů vynaložených na léčení jejího pojištěnce podle § 20a odst. 1 věty první zákona č. [550/1991](#) Sb. (§ 55 odst. 1 věty první zákona č. [48/1997](#) Sb.) je třeba zkoumat spoluzavinění pojištěnce, neboť v rozsahu, v jakém příčinou vynaložených nákladů na léčení bylo jeho spoluzavinění, není dána příčinná souvislost vzniku těchto nákladů se zaviněným protiprávním jednáním třetích osob (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1113/2002, publikovaný v Souboru rozhodnutí NS ČR, sv. 25, pod C 1821). V tomto směru je tedy právní názor odvolacího soudu správný.

Odvolací soud svůj závěr o tom, že poškozený D. M. se z jedné poloviny na vzniku škody podílí svým spoluzaviněním, postavil na výkladu obsahu vyhlášky č. [99/1989](#) Sb., o pravidlech silničního provozu, s tím, že práva a povinnosti účastníků silničního provozu jsou stanoveny ve stejném rozsahu, a na porovnání povinností, které účastníci nehody porušili. Protože podle odvolacího soudu žalovaný 2) porušil povinnosti ukládané mu ustanoveními § 5 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a), b) vyhlášky a poškozený D. M. porušil ustanovení § 3 odst. 1 a § 54 odst. 1 vyhlášky, porušili pravidla silničního provozu ve stejném rozsahu. S takto mechanickým způsobem posouzení míry spoluzavinění poškozeného nelze souhlasit.

Pro závěr, nakolik se při dopravní nehodě na vzniku škody podílelo i jednání samotného poškozeného (§ 441 obč. zák.), nelze vycházet jen ze srovnání obecného rozsahu povinností ukládaných pravidly silničního provozu jednotlivým účastníkům ani z porovnání počtu porušených povinností na straně škůdce a na straně poškozeného v konkrétní situaci. Rozhodující je posouzení, nakolik se na škodlivém výsledku podílely jednotlivé příčiny na obou stranách, a z hlediska porušení právní povinnosti škůdcem a poškozeným je podstatné zejména to, o jak významné

povinnosti šlo, jak závažné bylo jejich porušení a jaký vliv mělo na vznik škody.

V posuzovaném případě vyšel odvolací soud ze zjištění (správnost skutkových zjištění není dovoláním zpochybněna a nepodléhá dovolacímu přezkumu), že škoda na zdraví poškozenému D. M. vznikla v době, kdy kolem druhé hodiny ranní v podnapilém stavu ležel podélně s osou vozovky v pravém jízdním pruhu silnice č. II/369 mezi obcemi B. a R. Přivodil mu ji při řízení osobního motorového vozidla po předchozím požití alkoholických nápojů žalovaný 2), který nereagoval na osobu ležící na vozovce a poškozeného přejel. Z toho je zřejmé, že hlavní příčinou vzniku škody na zdraví poškozeného byla skutečnost, že jej žalovaný 2) zachytil podvozkovou částí mezi levými a pravými koly svého vozidla. Poškozený sice svým jednáním založil prvotní předpoklad pro možnost vzniku škody na svém zdraví, neboť v rozporu s pravidly silničního provozu vytvořil překážku v jízdě motorovým vozidlům, avšak na srážce samotné se již aktivně nepodílel, neboť se po vozovce nepohyboval a ke vzniku škody ničím dalším (např. nepředvídatelným pohybem, nesprávnou reakcí apod.) nepřispěl. Bezprostředním původcem zranění poškozeného byl žalovaný 2), který jej svým osobním motorovým vozidlem přejel, a to navíc za situace, kdy řídil automobil pod takovým vlivem alkoholu, že nebyl schopen zabránit střetu s osobou ležící v přímém, přehledném a neosvětleném úseku na vozovce, tedy v místech, kde při běžně pozorné a ohleduplné jízdě byla rozpoznatelná a kde bylo možno na její výskyt včas reagovat.

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že bez ohledu na to, kolik konkrétních ustanovení vyhlášky oba účastníci nehody porušili, nelze považovat účast poškozeného na vzniku škody za srovnatelnou (poloviční) s podílem žalovaného 2). Ohledně otázky míry spoluzavinění poškozeného na vzniku škody je tedy dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. naplněn, a proto Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.) a vrátil věc Krajskému soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)